

AGIMI

E përkohshme letrare - politike

DEL NË FILLIM TË Ç' DO MOJI.

Organ i Shoqnis "VLLAZNIJA,,

E drejton: Prof. KARL GURAKUQI.

PËRMBAJTJA E LÂNDËS

I Sh' Pjetri në Shqypni
Jeta e Shqyptarvet të moçëm
Mbi vorre të Koplikut
Lord Byron në Toskni
Arta
Dhija dampruese në pyllë
Ex libris
Fjala e Ëmzot Fan Nolit
Rrokull Shqypnis
Buletini i "Atdheu-t,,

M. L.
G.
M. Krimshi
L. K.
K. K.
K. Borshi
P.
H. M.
Cikologus
Atdheu,,

Mbarshtrues: ALI BORSHI

BIBLIOTEKA PUBLIKE
MARIN BARLETI
SHKODER (2018)

Zot. Prof. Karl Gurakuqi, Drejtori i së përkohëshmes
s' onë, e Sekretari i përgjithshëm i Federatës "Atdheu,,
me 17 të k. moji u nis për Salsburg (Austri) për me
u martue.

Redakejoni i uron udhen e mbarë.

Parija e Shoqnis s' onë në mbledhjen qi mbajti me
26 të k. moji, vendoj për me bâ mbledhjen e përgjith-
shme me 11 Shtatuer për me zgjedhë parin e ré e
me u bashkue definitivisht me Federaten "Atdheu,,

Mbledhja do t' i lajmohet shokve me një lajm të
veçantë.

"Vllaznija,,

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

AGIMI

E PËRKOHSHME LETRARE - POLITIKE

DEL NË FILLIM TË Ç' DO MOJI.

Nri 4.

Shkodër Gusht 1921.

Vjeti i III.

I SH' PJETRI NË SHQYPNË. T H A N Ë .

Historisht dihet se i Sh' Pali ndër udhetime të veta ka prekë dy herë vëndet t'ona; dy herë ka pasë ardhë ndër Ilir të lindjes, kah Shkupi e Monastiri; por qi ka qenë edhe ndër vise të Shqypnis së sotshme nuk dihet; vetëm një sënd më duket se kam kënduem në parathanë të jetës së Skandërbegut prej M. Bardhetsit, sikurse në Zadrimë, në kohë të këtij shkrimtari, gjindeshin sa monumenta, të cillët dishmojshin për t'ardhmen e Sh' Palit edhe ndër këto vise t'ona. Por qi i Sh' Pjetri të kët qenë në Shqypni nuk e përmëndë kurrnji histori as shkrim tjetër, vetëm një thanë, qi ndër në kalzohet, bân fjalë për Sh' Pjetrin, sikurse të kishte qenë edhe ai n' atdhtë t'onë.

Thana qi do të tregoj s' ka për të tinglluem bukur për veshë të gravet, por s' kam se çka të bâj, pse burrninija (në kuptim ië mashkullis), tue u mbështetun mbi at parim mizuer, qi kumbon lum i forti e mjerë i ligu, e kam finge se mos po çoj peshë zotnît tue e njoftun vedin për mâ t' atdhtë e të fort, gjithmonë âsht munduem me e

shkelë e me e shtypë gruen e shkretë e me i a mohuem të drejtat, qi Pere ndija e natyra i kanë dhanë.

Lexuest e Agimit e dijnë se sa poterë pat ngallmuem dikur një ariükull, qi pat qenë botuem për me i dalun zot gravet të qytetit, t' atyne të shkretavet qi do t' ishin mâ të përparueme, pse ato të malsis e t' arbnis katundare s' kanë nevojë, pse për fat të bardhë të tyne i kanë burrat mâ të kuptueshëm e t' arsyeshëm, qi për do punë gruen e nderojnë mâ tepër. Do të jët dikû bujarija e vërtetë, qi ende qindron ndër male e katundë e qi mjerisht ndër qytete, shkak i ndikimevet të hueja, ka fillue me u berrë.

E pâsh t' unes t' i shqruet kto fjalë për t' a lamun vedin për thanë, qi do të tregoj, thanë e kullueme prej burravet (në kuptim të mashkullvet,) për m'u tati me grue e ngrat. Kisha dashtë t' i shtë edhe sa fjalë tjera, por po kam finge se mos po çoj peshë zotnît qytetas për me më ramun kundra me nam të gravet të shkreta e, në vënd

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

qi me u vjeftë, po i shti edhe mâ te-
për në thes.

Mbassi pat ramun i Sh' Pali ndër
né, tue u munduem me i kthym Ilirt
e vjetër, stërgjyshat t' onë, në fé të
Krishtit, pat ndodhun në një vend t'at-
dheut t' onë, kû na paskan pasë qi-
lluemun shtatë grá, gjarpîj e harpija
vetë, por në të njajten kohë e në të
njajtin vend edhe shtatë dreqen, ndosh-
ta jo aq të zez sá të parat.

I Sh' Pali muer pezem të math si
n' ato si në kta e aq fort një ditë u
idhnue sá nzuer shpatën, qi përherë e
mbate njeshun për fîjë, e me ká një të
rame u a kputi kryet, tue u a qitun
për tokë e mandej dha urdhën qi kre-
na e kurma, rrangaj, t' u largojshin prej
andej e t' u qitshin mbi rrugë.

Kûr qe mbas pak kohe po i a behë
andej pari, mu atje kû gjindej ai gru-
mbull mishi e gjaku, i Sh' Pjetri, qi me
një herë muer vesht se prej kujt qe
ngallmuem ajo punë e zezë, e me zym-
btí i foli Sh' Palit, tue i thanë se me
mizorí, me vrasë e me presë s' përha-
pej feja e Krishtit, t' atij Krisht, qi na
urdhnon me dashtë edhe anmiqt si vet-
vedin. U marrue i Sh' Pali, pse njofti
fajin e vet, u pikllue e lypí ndjesë, e
për shpërblim t' atij mkati kërkou prej
Sh' Pjetrit lëjën me i njallë ata të mby-
tun. I Sh' Pjetri me një herë i dha lë-
jën e kërkue, pse kshtu me të vër-
tetë diftote pikllimin e zemers së tij.

Por i Sh' Pali, me gjith pikllim, qi
i a trazou e i a çou peshë zëmrën, u
difdue gjithnji zëmër-fort e njerí i ngut-

shëm e shpërblimin, qi desht me bâ-
mun për faj të vet, e kreu me egërsí
e mizorí, tue marrun ka një kurm dre-
qi e tue u njitë ka një krye grueje. në
mënyrë qi përzjeu natyrën dreqnore
me atë të grues e përftou një skotë të
shkërbadërshe femnash, skotë qi erth
tue u shumëuem e tue u përhapun mbi
tokë, e sot grát e mjera s' e kanë mâ
at nderim e u mohohet aq lehtas e
drejta e mberthehen e ngujohen ndër
flanikë e hekura.

Kjo âsht thana e vjetër, mbas të
cillës dishmohet se edhe Sh' Pjetri pat
udhtuem nepër Shqypní e tashti u për-
ket historjakvet me rrmuëm shkrimet e
vjetra, me na sprovuëm të kundërten e
me qitun poshtë thanen t' onë me gaz-
mend të gravet, të cillat kanë për të
pasun arsye me kërkue të drejtat e
veta, me shpetuëm robnís mashkullore
e me marrë pjesë në shoqni njerzore
si varza të mituna, si nuse të ndërsh-
me, si nana të dashtuna e si grá bu-
jare e fisnike e me kto cillsí të buku-
ra, si Perendija urdhnon, me i dhanë
hov e shkas përparimit të popullit
shqyptár !

M. I
BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

JETA MIRVEHTJAKE E QYTETNORE TË SHQYPTARVET TË MOÇËM

Ndëjsit e Shqypnës në kohët e trimnës ishin të ndâm në dy klasë: n'atë të parsis e n'atë të popullit. Kishin edhe sherbtorë të blém me argjant ase të nxanun në luftë e këta i mbajshin gjithmonë mirë e nen mprojtje. Ishin të ndamë mbas fisevet në shum mbretnë të vogla. Sado qí Shqypnija atëherë ishte e ndamun në shum mbretnë të vogla, shohim Jasonin me trimat e kohës së tij qí vojti të merrte lëkuren e artë me lundrimin Argonautik qí bani si edhe me luftën Trojane shohim shum fise të Thrakasvet e të Maqedonasvet të bashkuem me Priamin e luftojshin me Ahainet, si edhe Tosket u vojten në ndihmë Ahajnvat tue qenë se ishin të lidhun me krushqí në mes të tyne. Kështu prà në luftë mbretonte një bashkim qeverimi. Qeverimi i atëhershëm ishte mbretnuer e trashigimi ishte i parbirnës. Mbreti gjykonte e therorizonte therorët ligjore e në luftë ishte parprisi i ushtris. Për gjana të posatshme u mendonte bashkë me Parsin dhe vullndetin e tyne e ndigjonte populli në treg, e populli tue britun tregojshin pranimin a mos-pranimin e tij.

Mbretnët e shumta të Shqypnës flitshin po atë gjuhë dhe kishin po ato vetija e zakone. Kishin për mirsi të luftojshin për vend-lindjen e tyne dhe ushqejshin një dashtëni të patregueshme për dhén e tyne prindore, dhe për këtë

Ulisi qí prej së largu tue pà tymin qí dilte nga shtëpija e tij prindore, e dishroj e kur mërrijti në dhé të vet puthi dhén atnore. Prindt i nderojshin e i doshin, e dishrojshin vetijat e tyne dhe gjakojshin t'u ngajshin. Por edhe pleqt i nderojshin ashtu edhe mësuesat i dojshin po si me kenë prindt e tyne, si b. f. Aqilehti i thirrte ate mesuesat e tij Fenikë. Gravet i u jipte shum ndër e kishin për levdi e për gjà të lartë të shkuemen e mirë në shtëpi e jeten paqsore të burrit e të grues. Grueja u dukte si ma e poshtë se burri, por tue qenë e urtë e mendtake i u jipte shum nderim; lavdija e mirsjellja e Penelopes asht e madhe, ashtu edhe Ulisi nuk harronte Penelopen.

Po edhe nderimi i miqësis nuk ishte i paktë e për këtë kemi shum shembulla të lavdueshëm si Aqilehti me Patroklin, sa qí këjo ndiesi e lavdueshme zgjidhi mënin e Aqilehtit kundra Agamemnonit e kështu ndrrou fatin e luftës Trojane.

Lidhja fetare e popullore ishte bujtarija e të huejvet (edhe sot në Shqypnë të huejtë priten me një nderim të madh dhe u tregohet një dashtëni vllaznore). Kishin edhe një Zot si mprojtës të huejvet e të shtegtarvet, [prà ç' do të huej e prishin me gëzim të madh e i shërbeshin e pastaj e pvetshin kili ishte e çë kërkonte e e përsjellshin

me dhurata. Gënjeshtren e gabimin i ndonji të mirë u nderonte si Perendi;
 kishin për shum giana të dobta e ai me këtë nderim u nderojshin edhe të
 qi i bante u shante veçanerisht e në ditunit e të praktikueshmit. Ligsija ishte
 sy të gjith njerzis. Ndodhja nepër shum e dobtë e e paqasun d. m. th.
 punë të nderueshme dhe bamirsije u nuk e donte kurrkush afër.
 nderonte fort shum edhe ai qi bante

G.

MBI VORRE TË KOPLIKUT.

(T I N G L L I M).

Atje, brî rruge, nd' atë fushë të Koplikut,
 Do vorre rishtas ngrehun tek diftojnë:
 Se djelmt e shqypes vdesin, por anmikut,
 Të shëjtin vend, pa gjak kurr nuk j' a lshojnë!

Atje ran' vdekun burrat t' onë, qi nâna,
 Qysh t' vogjel n' djep i msojti n' fushë t' trimnîs:
 Me Din e Fé t' bashkuemun t' gjith si zâna,
 Me gjak themel të fortë me i vû vllaznîs —

Atdhé, të zbardhi drita, t' shkoj errsija,
 Qi prej sa kohe ty të kishte mblue,
 Se sot n' ç' do gjoks shqyphtar rreh mbrëndë kombsija!...

E çfaqî Shkodër-locja e Malcija,
 N' Koplik, me gjak vllaznuer kto fjalë tuej shkruë:
 "Nji besë na kemi t' gjith, kur thrret Shqypnija!,,

(Nga vend' i huej).

Malo Krimshi

Lord Byron në Tosknî.

(Prej letravet të tija anekdotike)

Nga letrat e shumta të Lord Byro-
 nit qi i dërgou s' amës, njëna qi âsht
 shkruë me datën 12 tetuer 1809 nga
 Preveza, intereson Shqyptarët.

"Gjindem tash sà kohë në Turki.
 Qyteti prej të cillit po të shkruëj gj-

ndet në breg të detit por un' merrjta
 këtu mbassi barin Epirin, e mbassi
 vojta me vizitue Pashën Dola nga
 Malia me 12 të Shatorit me avullo-
 rën lufta e "Merrangen" dhe mbas
 tetë ditësh udhimi merrjta në Pre-

BIBLIOTEKA PUBLIKE
 "MARIN BARLETI"
 SHKODER (2018)

vezë. Prej këndeje vojta në Tepelenë, mbassi udhtova 150 mil. Tepelena është ndëja verore e Naltsis së Tij. Këtu ndëja tri ditë.

Pasha quhet Ali dhe përmendet si njeri i zoti. Qeverisë të gjithë Epirin dhe një pjesë të Maqedhonis. I biri Veli Pasha, për të cillin më dha letra porosije, qeverisë Morën dhe ka një influencë të madhe në Egypt. Me tjera fjalë është një burrë nga më të fuqishmit në Turkin e sotme.

Kur mërrijta në Janinë, kryeqytet' i Ali Pashës, mbas tri ditësh udhtimi nëpër male, dhe ndërmjet kaq bukuri-je të papërshkrueshme, mora vesht që Ali Pasha gjindet në Ilirë, ku kishte rrethue Ibrahim Pashën në kështjell të Beratit. Pasha kishte ndigjue që gjindet në vendin e tij një bujar ingliz dhe kishte urdhnuë rojtarin e kështjellit të Janinës, që të më pregatiste vënd bujtimi dhe të m' ipte të gjithë gjënat që të kishte nevojë tue mos më lënë të paguej asgjë, e më mundim m' u dha lëja që t' u epshe një dhënti shërbtorvet.

Hypa në një kâl të Pashës dhe shetita të gjitha pallatet e tija si edhe ato të bijvet e të nipavet të tij; janë pallate të mbarueme, e të stolisuna me art e me mundafsh.

Masandej shkova nga malet e Zicës, ku gjindet një kuvend orthodhoks, e në të kthyemen t' ëme takove në një vend të bukur shumë, të kândshëm e pitoresk, që kurr s' kam pa një tjetër si atë, (përveç atij të Cintrës në Pologali).

Mbas nandë ditësh mërrijta në Te-

pelenë. Udhtimi i ëm u ndalue shumë herë prej shinave. Kurr nuk do të harroj theamen (pamjen) monadhike që m' u tfaq kur hëna në qytet n'orën 5 të darkës, në prendim të diellit. Veç dallimit të pektavet, këjo theame solli ndër mend gjithë systemin feudal-që përshkruen Valter Skot-i, në kângën e vjerrshorit të pyrgut të Brandesselm.

Shqyphtarët, me petkat e tyne të çmueshme që përbahen prej një fistani të gjatë e të bardhë, anteri të qindisun, me art dhe jelekë kadifeje të kuqe të qindisun me gajtana të mundafshhtë, me kobure e tagan t' argjantë etj., më pelqejnë shumë.

Tartarët mbajnë kavukë të gjatë e të lartë; Turqit janë të veshun me guna e me sarakë; ushtarët e Ethiopët mbajnë kualt. Të parët të rreshtuem në një pjacë të madhe e të hapun përbajnë faqën e pallatit dhe të tjerët janë të përmbledhun në një ahër të mbyllun. Dyqind kual të shaluem e të gatitshëm për udhë në shëjin e parë, postjerë hën e dalin me shkresa ushtima e lodravet, zani i myezijvet të t' lajmojnë orën nga maja e minarevet, pamja paradoksale e pallatavet, të gjithë përbajnë në synin e të hëjvet simplegmën më të bukur e më të kândëshëm. Me futën në një odë të bukur, pasia erdh shkroisi i Pashës dhe mbas zakonit turk më përdor për shëllatin. N' e nesër me pranou Ali Pasha. Kishe veshun uniformen si gjeneral, për brëz njëshe një shpatë të shëndritshme. Këta ishin të shtrume në mermerë në

mes së cillës u gjindte një krue me ujë, dhe ishte e zbukurue me poltrona të ndryshme.

Pasha më priti në këmbë e cilla gjatë ishte një nderim i madh e i veçantë i një myslimani, dhe më vëni me ndëje në anën e djathtë të tij. Kishe një dragoman grek, po këtu mbaroi detyrën e dragomanit një nga doktorat e Ali Pashës i quejtun *Saqellar* i cili dinte latinisht.

Pvetja e parë e Pashës që përse udhetojshe kaq i ri, pse Turqit nuk kanë asnjë kuptim për shetimin e udhetime që bëhen fjesht për defrim. Më tha pastaj që konsulli ingliz, kolonel Leake i kishte thënë që jam nga një familje e mache. Ky më ngarkoi që të dergoi nderimet e tija të cillat po t'i çoi në emen të Ali Pashës. Tfaqë bindjen e vet për bujarinë t'eme përse kishe veshë të vogël, flokë kaçurrel e duer të vogla. Po nuk muejt të mshehi që forma e trupit dhe veshja e ume i pelqyen. M' u lut që t' a këmbë në vënd të babës për sà kohë që do të rrijë në vëndin e tij dhe ay do të më këtë bir. E më të vërtetë m' u suell si atë tue më dërgue shumë herë në ditë bajama, pëmë e ambëlçina. M' u lut që t' a vizitojshe shpesh e më tepër në darkë, se kishte kohë më shumë. Ika mbassi më pruni kafe e çubuk. E përse edhe tri herë mbrapa. Æshtë çudi që Turqit, të cilët s' kanë as titull trashigimi as nuk gjinden familje të mdhaja përveç atyne të Sulltanvet, nderojnë

shumë katagogjin, përse vreja që titulli fillonte me genealogjin. Sot përse të mbetunat e qytetit të moçëm Akte, pranë të cillit Antoni humbi të tanë botën. N' anë tjetër të gjithë naltsohen gërmadhat e gjyëtit Nikopol që u ndertue prej Augustit në kujtim të fitoris.

Më pelqejnë shumë këta Shqyptarë, nuk janë të gjithë muhametan; disa prej tyre janë të krishtënë, por feja nuk influencon në zakone të tyre. Këta përmenden si më të mirët ushtarë t' ushtrisë turke.

Në kohë t' udhimit bujta për dy net në shatorre të *Sallahores* e një herë tjetër tri net prap në atë shatorre. Në jetën t' ume nuk kam pa kund ushtarë më të sjellun, nonse kam nodhë në rojtore të Gibraltarit e të Malltës ku kam pa ushtri spanjolle, franceze dhe siciljane.

As kurrëgjatë nuk më mungoi nga teshat që kishe. Të gjithë më ftojshin që të ha e të pij bashkë me ta qumshtë dhe sende tjera që kishin. Përpara dy tri ditësh, një nga kryetarët shqyptarë pse ç' do fshat ka kryetarin e vet që e quejnë Primos, mbassi na ndihmoi që të dalim prej një anije turke të mbytun, dhe mbassi na dha ushqim dhe ndëje mue dhe atyne që kishe mbrapa, që janë miku i em Holmaus, një shërbuer një grek, dy athinas një prift orthodhoks; nuk desht që të marrë pagesën që meritonte, vetëm si për shpërblim lypsi një letër vërtetimi për të pritur të mirë dhe kur i u lula të marrë pak të hollat më tha: "Jo, nuk

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETT"
SHKODER (2018)

due pagesë, dishroj të më dësh.

Kur kjeshë në Janinë, mbas urdhnit të Pashës, nuk më lânë të paguej gjâ, edhe më dhanë 16 kual e 6-7 njerz. Të prishurat qi bana nuk qén as gjym-sa e atyne qi prisha për tri ditë në Malltë, me gjith qi kishe bujtim në pallatin qeveritâr dhe vetëm një shërb-tuer.

Thuej Hansonit të m' i dërgojë le-trat në konsullaten inglize të Patrës.

Pjellsija e dheut është e çuditshme, për këtë edhe prodhimet e saja janë të lira. Shkoj për në Athinë qi të me-soj greqishten e ré, qi ndryshon shumë

nga e moçmja me gjith qi thellsisht është po ajo gjuhë.

Nuk dishroj fare të kërthem n'An-gli, për veç se në u shterngoftsha prej ndonji nevoje, ase nga moskujdesja e Hansonit.

N' Azi do të shkoj mbas një a dy vjetësh, perse kam për të pà shumë gja-na në Elladë. Do të shkoj edhe n' A-frikë, ase të pakten deri n' Egypt.

Yt bër i bindun
Byron.

L. K.

ARTA.

Ky katund i vogël, por fort i bukur prej natyrë gjindet për mbi Vlonë, katër kilometra larg, në një vënd të sheshshem afër detit. N' anë të verit shtrihet një liqë i cilli kà marrë emnin e katundit e shtyhet gadi dër te gryka e lumit Vijosa. Raguzejt në vjetë 1335, ket lagunë e thirrshin Balta de Avallona.

Në krah të prëndimit liqëni ase la-guna e Artës lidhet me dët e kà dy ishuj të vogël: ishullin e Korakonisit, qi sot nuk është i banuem e Svernecin me 231 frymë të gjith vllëh a çobaj sikurse i quejnë ndër ato ana.

Bukurit e natyrëshme të Svernecit janë të rralla e të çuditshme. Në ket fshat të vogël gjindet një kuvënd i motshëm kalogjerësh. Ana e të lemit e katundit

t' Artës kà një të pàm fot të kândshem pse ky krah është plym me ullishta e me vneshta; këndej pari naltohen jo mât tepër se 240 metra kodrat e blerta e të hishme t' Aznàs e mât syfri ato të Bestrovës; poshtë, n' anë të jugut, shtrihet një fushë e gjanë e tepër ra-nishtë e cilla është gadi dy kambë mât e naltë se deti, por qi në vjeshtë e në dimën, në kohë të shinave, mbytet mât të shumen n' ujë.

Arta nuk duket se është shumë e motshme e se, si kujtojnë disa, u ndër-tue ndër kohë fort të hershme prej ba-norve t' ishullit të Saseinit, i cilli motit kje vetëm çerdhe e shtroftul i sigurtë i kusarve të detit; mât me themel e me arrsy është dëtimi i disa pleqve të cilla thonë se u- ngreh së parit në kohë t' Ali Pashë Tepelenës e se po-pull i këtij katundi është i ardhun prej

Artës së madhe qi gjindet në Greqi.

Sikurse e dijmë Ali Pashë Tepele-
na rrotull vjetit 1812 kishte mërrijtë me
shfë në dorë të gjith viset e Shqypnis
së Poshtme; sundimi i tij shtrihej
ç'prej grykës s' Artës e dër në Myzeqë.
Në breg të rrmakët të gjiut, ndërmjet
të Vlonës e t' Artës, janë gropat ku
xjerret krypa e prej këndeje 'kuptohet
prà kjartas se në kohë të Vezirit të
Janinës u prune këtej pari, prej lagjeve
t' Artës së madhe shumë puntorë të va-
ditun për ket zëje ndër të cillët disa
erdhne me familje të veta e ngulne
cak në ket vënd qi e quejten Artë në
kujtim të qytetit të madh ku kishin lë.

Qi Arta s' është një fshat i motshëm
shifet çiltas edhe tue vû oroe këto pika:

1). pse së ka asnjë ndertesë të vjeter
as gërmadhë të moteve të lashta;

2). pse nuk e gjëjmë të përmëndun
ndër vepra historike e gjeografike të
shkrimtarve të hershem e ne e mram
për gjuhë qi flasin vëndsit e cilla nuk
është një shqype e fjeshtë, por e përzime
tepër me fjalë greqishte.

Katundi i Artës nuk i përgjën fare
qytetit të Vlonës. I pari, nonse gjindet
ndër lagje malarjet, kà ajr të mirë e të
shëndoshtë në vënd qi Viona, me këne-
ta e moçale qi kà rreth e rreth e prej
të cillave në kohë të verës dalin afte
të liga qi prishin ajrin e mushkaja,
është vënd fort i smuet. Shum familje
të Vlonës shkojnë me verue në Artë.
Banorët e këtij katundi janë të gjallë
e të shkathtë; merren me gjoje të pe-
shkut e punojnë edhe ndër gropa të
krypës e ndër vneshta e ullishta. Grat

të pikatuna për hijeshi të trupit e për
shëndet rrinë e punojnë në shtëpi, e
kùr e lypë koha, dalin e përkrahin bu-
rrat e vet ndër punë të bulqis.

Në të hime të fshatit naltohet kisha
e vogël e Sh' Janit, brì së cillës gjin-
nden vorret të hijeshueme me disa qipa-
risa të shpeshtë.

Shtëpijat janë të përmbledhuna, mà
të shumtat t'ulta, pa një shestim të mirë
e pa oborre e kopshitje.

Në mjedis të katundit gjinden disa
dugajë e një tjetër kishë e vogël rreth
së cillës rrinë e bisedojnë pleqt e fsha-
tit. Arta njehë 1200 banorë të cillët
janë të gjith orthodoxë.

Vëndi është fort i pasun; posë liqë-
nit të vogël qi qet gjithfarë peshkut,
ka edhe shumë ullishta e vneshta të hi-
shme të cillat apin fryt të mirë e të
mjaftueshem. Vëna e rakija e Artës
janë në zà.

Por këtij katundi i mungon uji;
aty afër s' ka asnjë krue, vetëm një pus
gjindet gadi një kilometër larg. Prandej
diten e sidomos në mbramje, para se
të prëdojnë dielli, shihen grà e varza
tuba tuba tue shkue zbathun e me ka
një shtamë në krye për të marrë ujë të
ftohtë n' at pus. Të pàm t'është kaq i
bukur sa ç' do shtegtat mbetë krejt
i shtangun para një pikturë të tillë
të natyrëshme.

Një shkrimtar amerikan ky vënd
ju duk krejt si një katund i Judës.

Përshtypja q' provon t'udhëtin të
vet q' bënë të Shqypni në vjetë 1917
kë fort e madhe

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

«Mos të vdes - thote në një artikull
qi botoj në një gazetë amerikane - pa
e pa edhe një herë Arten e pusin e
sajë, Betlemin e Shqypnis 1).»

K. K.

Dhija dampruëse në pyllë.

(Pikla bulqësijsje.)

III.

Janë shumë vjet që përfliet mbi çashtjen e dhies si dampruëse, në pyllë. Kurrë dhija nuk gjë në bër për dhë, as kurrë e shtyeme prej vesit të zakonshëm që ka, për me rjepë, kafshon lëkurën e bimës drunë, han mëjet e degavet e të bimëve të reja, shkurt, ban damtime jo aq të vogla, e këta, vetëm, kurrë është e lëshueme në liri, në pyllë as në prozhëm.

Shumë janë mundue për me i a gjetë një mënyrë lehtësimi këtij dami. Flitet se disa rraca dhies pa brina janë më të padamtueshme (unë nuk jam i sigurtë për ket veti të veçantë!) se ata me brina; e kështu këshillohet mbajtja e të paravet.

Shumë të tjerë janë tue këshillue një veprim të çuditshëm i cili ndër disa kantone të Helvetis e ndër skaje të malevet Alpi, kah Italia, vëhet në zbatim tash një qind vjet. Vepra në fjalim ka rrjedhë tue pa se dhija rjepë

e shkëputë gëmat e rë me dhambët prehësa që ka para; e prà tue i a u hangër mëjet ase u tue hjekë krejt dhivet këta dhëmë prehësa, do t' u voglonte e mohonte damtimi, e qellimit do t' i u delte në krye!

Ndër viset e naltpërmënduna, të li muemt e dhamëve të dhies bāhet dy herë në vjetë, e rrallë një herë. E para zbatohet në mbarim të marsit a në fillim të prillit, d. m. th. kurrë dhija del nga shpella ku ka dimnuem e lehet e lir me blegruem nëpër mal, mbassi të shkrihet e para borë; e dyta bāhet (ndër Alpi) në mes të Shtatorit, atëherë kur përgatitet m' u ulë në fushë e me dimnue.

Veprimi i çuditshëm bāhet prej katundarvet vetë ase prej ndonji tjetrit që është i vaditun më ket mjeshtri të përdhimbshme.

E që si bāhet: Një njeri e mban dhin ndërmjet të shalëvet, në kambë, një i a hapë gojën, e një i tretë i armatisun me një lëmë të lehtë e të prehtë, me kadali, për pa prekë as buzë, as gjuhë, i a limon dhambët e para, tue i a fërkue me lëmë jo më se dy ase tri herash.

E kështu, me ket veprim, dhija i hiqet damtimin që bāh ndër drū e gëma. Ajo han gjithënjë si përpara e me atë shije, por me dhambë të muemt, siç thohet, nuk mundet më me rjepë lëkurat e bimëve drunë (sidomos të kështenjes të cilën më fort se të tjerat e priqen) e me kofë e qet në harresë edhe ket veti të zakonshëm e të damshëm për drū.

1). Edgar Ansee Mower «Chicagos Bulletin» 1917.

Ndër disa vise, me qellim qi me i a u hjekë dhivet përgjithmonë vesin qi kanë, në vend qi me i a u limue, dhambët, i a u thejnë me gurë ase i a u zhgulin krejt! E shumë njerz të dijshtëm qi mirren me çashtje bulqësore, thonë se të thyemt e dhambëvet të shkretës dhë nuk është për dobi të shëndetes së kafshës. Prandej këshillojnë mos me e përhapë ket veprim të çuditshëm e përnjiheri të përdhimshem, por m' u përpjekë me shpirt qi të gjinden mënyra të tjera të përshtatshme në mënyrë qi këto shtazë shpijakë mos të psojnë një mundim kaq të vështirë. Edhe un jam i këtij mendimi; thom qi të ndjekën systemat e shkrueme prej Prof. Stebler, të cillat më duken më t' arsyeshme e më të përshtatshme se i të limuemit të dhambëvet prehësa të dhës së mjerë. Duhet pra: të shenjohen barij të squet prej katundevet a të lagjevet; të caktohen, prej njerzvet t' atë, rrugat nëpër të cillat do të përshkohen dhët e të vëndosen sypërfaqet e maleve ku dhija do të blegrojnë. Përshkimet të bahun në pikpamje të përshtatshme për bulqësin e pyllën, si mbas urtis e ditunis, tue u mprojtë ekonomija bulqësore e gjendja e ndryshme e lagjevet malsore ku dishrohet blegrimi.

Shkurt, të veprohet më një mënyrë qi pylla e dhija, të cillat janë dy degat kryekreje të bulqësis malsore, të vijojnë rrojtjen e tyne të frytshme për pa u damtue njëna me tjetrën. Mos të mëndohet për largimin e dhës nga mali përse me të larguem të sajë shumë

sypërfaqe malsore kishin me mbetë të padobishme e kishin m' u shkaktue dâmtime mjaft të mëdhaja ndër famillje malsore, ndër të shumat e të cillavet dhija përbân themelin, shtyllën mbajtëse t' ekonomis shpijake. T' a mprojmë dhën e kandshme përse na ep qumësht të mirë me të cillin përftoj gjalp, djathë, më etj...; por t' a mprojmë edhe pyllën qi ka një rândsi mjaft të madhe në mirërrrojtjen e njeriut e në motsim, e të dyja, më së fundi t' a përkrahin njëna tjetren, tue u shtuem e përparuem.

Ky është qellimi kryekreje, qi gjithësejçilli prej nesh, qi mirret me këso çashtjesh bulqësijeje duhet të ket në mëndim e të veprojnë me gjithë fuqi të mëndës së vet.

Lushnje Gusht, 1921.

Kadri Borshi

Ex libris.

Gjuha.

Gjuha është shëja e komsis: e do kôm mbahet me gjuhët.

Sami Be Prasheri

Gjuha është rrësa e komit: një kôm qi nuk madhnohet me gjuhë të vet, atij nuk i vën gjë jetesa e mund të njehet ndër të ndrruem jete. Gjuha e mban komin në jetë, tue këne kjo shëji i parë e i veprimi, me të cillin dâhen komi me kom.

At Shijefen K. Gjeçov.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Atdheu e gjuha, mëndimi e fjala, fjala e jeta, janë tri sënde qi i lidhë njëri varg, e njëna pa tjetren së mundet me pasë të gjallët.

E. De Amicis.

Gjuha është lidhca me ndimen e së cillës përmbahen bashkarisht gjymtyrët e një kòmit; gjuha është themeli mbi të cillin mundet me u goditë ndërtesa e qytetnimit të një komit.

X. X.

Gjuha, njeriu e komi qi e flet janë thuejse një gjâ.

G. Leopardi.

Gjuha është lidhja më e fortë e bashkimit t' onë si popull, kumbimi i kohës s' onë të kalueme, zâni i pritmit t' onë, jo vetëm fjala, por edhe të kënut e shpirtit t' atdheut.

E. De Amicis.

Qytetnimi, përparimi e lulzimi i një popullit matet mbas zhdrivillimit të gjuhës: sa më tepër kjo rritet e begatohet aq më shumë don me thanë se populli ka vojtë përpara në dije, në begatë e në mirësi.

M. Logoreci.

Një popull i robnuem në muejtë me ruejtë gjuhen e vet, ka muejtë me ruejtë çilcin e burgut të vet.

C. Cantu.

Vre, se, të bjerrunt e gjuhës, përtrën e vulosë të bjerrunt e indipendencës.

C. Cantu.

Sa mund të mëndohet dielli pa dritë, aq mund të mëndohet komi pa gjuhë!

At Shtjefen K. Gjeçov.

Fjala e Ênzot Fan Nolit,

Kryetarit të Delegatës Shqyptare, mbajtun përpara
Këshillit të Lidhjes së Komevet me 25. VI. 1921.

Shqypnija, tue hyemë në Lidhjen e Komevet, nen mbrojtjen e një assemblesë të njëzâni, natyrisht ajo është zotuem përpara Lidhjes së Komevet i së cilës është mis, se kish me u sjellë si një shoqe e drejtë edhe të shtetike. Askush nuk mundet m' e paditë Shqypnën, se ajo i ka munguem merit për këtyne zotimeve. Dishiri më i gjallë i Shqypnës është për m' e pamë të rrënueme definitivisht paqin ndër Balkanët, ndër këto vende qi shpesh herë kanë qenë burrimi i luftavet të përgjakshme edhe të gjata.

Nga shkaku se Shqypnija dishron me mbajtë raporta të mira me fqijtë sajë edhe m' e siguruem definitivisht ket paq, ajo, me ndërmjet të Lidhjes së Komevet po i bân një thirrje ndjenjës së ngjashme edhe të drejtë të fqijvet të sajë, si ashtu edhe dishirit të tyne për me sheshuëm një paq të singert në sinisi të Balkanit, gjâ këjo, e cila është një nevojë edhe për Europë. Shvillimi moral edhe ekonomik i vendeve të Balkanit nuk mundet me ndodhë, veç se kûr ky është i themeluem mbi drejtësi.

Në ket kohë, Shqypnija ka një ngatrrësë kufijsh me fqijt' e sajë. Ajo ka kërkuem me u marrë vesht miqësisht me ata, por pa dobë. Nga ky shkak pra Shqypnija, mbas udhës së natyrshme që i është hapun të gjith misve të Lidhjes së Komevet, sot po vjen me kërkuem ndërmjësën e sajë.

Në krye të punës Shqypnija e sheh se, në ket kohë, gjendja e jashtme e saja është aqë delikate. sa një ngjarje e vogël ndër kufij kish me shkaktuem një ngatrrësë të dhimshme. Nga ky shkak pra Shqypnija me gjith zemër dishron që asajë t' i ipet drejtsi.

Konferencat e Londrës edhe të Firencës sikur e kemi diftuem me dokumenta i patnë caktuem shkoqitsisht kufijt e Shqypnis. Këto tratate nuk qenë të mohuem asnjë herë. Në ket kohë ushtrit jugosllave, mbrapa armëpushimit, kanë pushtuem, me urdhën të gjeneralit Franchet D' Espery, një vë e quejtun vija e demarkacionit, më ket anë të kufinit të Shqypnis, që përfshin një krahinë të gjënë shqyptare përsëgjatë kufinit të veriut e të veri-lindjes. Viset e pushtueme prej ushtrivet të sipërpërmenduna përmbledhin rreth një të gjashten pjesë të sipërfaqjes së përgjithshme të Shqypnis së 1913, me një popullsi rreth 150.000 vetësh. Ky pushtim ka shtu një turbullim në jetën politike edhe ekonomike të shtetit të ri shqyptar, edhe është bënë më i vishtirë nga shkaku i ngjarjevet të përvajtueshme, që kanë shtrënguem 40.000 ndenjë të atyne viseve për me lëshuem votrat e veta. Ndodhja e këtyne t' ikunvet, që është një barrë e rëndë ekonomike, përbën një rrezik, që të gjith bota e kupton, nga shkaku i dishirit të gjallë që ka qeverija shqyptare me mbajtë marrëdhënje të mira me mretin fqinj. N' anë tjetër, në fillim të muejit të Frorit 1920 ushtrit jugosllave kanë pushtuem edhe malin strategjik Taraboshin, që zotnon qytetin e Shkodrës. Ata e mbajnë gjithnjë.

Qeverija shqyptare shpesh herë është munduem me hapat e sajë miqso-re që ka bënë tek qeverija jugosllave për lirim të këtyne vendeve të pushtueme pa asnjë drejtsi, edhe në fund të muejit të Prillit 1921, qeverija shqyptare dërgoj një misjon shqyptar. në kryesë të gjeneral Ali Kolonjes tek qeverija jugosllave në Belgrad për me i përsëritë hapat e përparshëm. Por me gjith dishirin e gjallë të qeveris s' onë për me ardhë në një marrëveshtje, qeverija jugosllave nuk i është përgjegjë notës verbale që ka paraqitë misjonit shqyptar edhe gjithmonë është përgjegjën në një mënyrë tue ngurrue. Shtetja e misjonit t' onë në Belgrad, sikur shihet shkoqitësisht edhe prej notës verbale që na kemi paraqitë në Këshill për studim, tregon qarisht vullnetin e mirë të qeveris shqyptare për me mbajtë marrëveshtjet më të mira me fqijt' e sajë, e kështu me punuem për sheshimin e një paqit definitiv ndër Ballkanët. A mjafton ndofta, për me e treguem dishirin më të mirë shqyptar, që të kujtojmë se në fillim të Shtatorit 1920 Shqypnija nuk ndigjoj me pranuem që vaporre mbushë me xhebehane lufte edhe me tesha, që kishin në vjeftje të përgjithshme 20 milionësh frank, që Zoti Gabriel d' Annunzio donte me i a dhënë si dhantë?

Për çka i përket Shqypnis Jugore, qeverija shqyptare verteton se ajo ka nënë zotim të sajë të gjitha viset që i kanë shenjuem më 1913, për posë një rrypine për qark veri-lindjes së Korçës, që është e pushtueme prej ushtrivet greke mbas largimit t' ushtrivet franceze në muajt të Majit 1920,

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARTIN BARRER" (2018)
SHKODER

Ndodhja e ushtrivet greke në token t'onë, përbân, n'anë tjetër një rrezik të qindrueshëm. Në këtë mënyrë, gjendja që është krijuar Shqypnis prej fqijvet të sajë duhet me u quejtun si një gjë kundër drejtësisë edhe e rrezikshme për paqin. Në qoftë se këjo gjendje vazhdon, është friga se ka m'e shtymë popullin shqyptar në një disprim. Qeverija shqyptare është fare e paralizueme ndër mundimet e saja të mbrendshme, nga dukja e ushtrivet të hueja në token e sajë. Për veç kësajë edhe thesari shqyptar është i zhbraun nga mbajtja e një ushtrisë së qindrueshme ndër kufij.

Populli shqyptar, që ka dhënë provë deri tashti të një durimi edhe të një mbajtjeje të pa-shoqe, është në rrezik prej këtyne ngjarjeve m'e bjerrë ç' do durim. E pra ndër disa rasa të vishtira, qeverija edhe populli shqyptar kanë dhënë mjaft prova të këthjellta të dishirit të dlires të tyne, për me jetuem në një mënyrë miqsore me fqin' e sajë Greqin!

Komi shqyptar ka heqë mjaft mizorisht shemtimit e pa-drejta që i qenë bëmë Shqypnis me 1913! Viset e gjana të Kosovës, ashtu krahina e Dibrës, Hoti, Gruda Ana e Malit, Kraja, Gucija, Plava me një popullësi më se një milion shqyptarë, që nga arsyenat politike që ngjanë, qenë të pushtueme prej Serbisë edhe Malit të Zi; gjithë ashtu ngjau edhe me krahinen shqyptare Çamerin, e cila i u bashkue Greqisë. Shqypnija nuk mundet më me duruem shemtime të reja. Me i shkëputë Shqypnis një copë më të vogël të tokës së sajë, don me thënë si me dashtë e m'e shuem gjallimin e sajë. Pra, Lidhja e Komevet a nuk e ka dishruem me një zë gjallnimin e Shqypnis!

Nuk është edhe krejt e kotë këtu me i mohuem disa mendime të përhapuna me qellim për me bëmë me besuem se Shqyptarët nuk janë të zotët me u qeverisë, nga shkak i ndryshimevet të besimevet që ndodhen në vend. Mandej Suissa a nuk është më e mira provë për me treguem se ndryshimet e komsivet edhe të besimevet, nuk munden aspakë m'e penguem përparimin e shvillimin e një jetese të mbrendshme më të ndezun të një vendi! Mandej, a ka ndonjë vend tjetër në botë, ku ka më pakë fanatizëm se në Shqypni? Dishmin më të mirë munden m'e dhënë të gjithë ata që e kanë shetitun Shqypnin.

A lypen tjerë shembulla të një lirie ndër Shqyptarë?

Ndër viset e Kosovës, të pushtueme prej Jugosllavis me 1913, dallojnë rreth një milion shqyptarë, të cilvet Serbët nuk i kanë dhënë lëjen me hapë as një shkollë shqype, në vend që në Shqypni deri një katund i vetëm serb Vraka, që është afër Shkodrës, e që s' ka veç se disa qinda banorë, ka mujtë m'e hapë një shkollë serbe.

Çamerija, e cila është krejt shqyptare, e që qe e pushtueme prej Greqisë me 1913, nuk ka të drejtë me pasë një shkollë të vetme shqpe, në vend që ato të pakë grekë që ndodhen në Shqypni të Jugut, kanë mjaft shkolla greke.

A nuh është i shkelqyeshëm liberalizmi i Shqypnis, e cili mundet me u marrë si një shembull? Një provë tjetër të këtij liberalizmi të gjatë që gjindet në Shqypni munden me na e dhënë zgjedhjet fundshme të deputetvet. Prej këtyne shifet qartas se si fanatizmi fetar mungon fare në Shqypni.

Mbas statistikavet t' autoritetet ushtarë franceze në Korçë ka 41.070 të krishtenë e 82.245 myslimanë; këta të fundshmit mbas shumicës së tyne

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

do të kishin të drejtë me zgjedhë edhe një herë më shumë deputetë se të parët; e pra qenë zgjedhë 5 deputetë myslimanë! N' Elbasan, ku të krishtenët nga shkaku i numrit të tyre, nuk e kishin të drejtën me zgjedhë as një deputet, qenë zgjedhë 2 deputetë të krishtenë! Ndër vise të Dibrës, ku nuk ndodhet as një familje e krishtenë, zgjedhësit myslimanë t'asajë krahine zgjedhën 2 deputetë të krishtenë, nga Shqypnija e Jugut. Pra ç' do kritikë mbi këtë çështje është e tepërt.

Parlamenti i Shqypnis është i përbërë prej 78 përfaqësuesave, prej të cilëve 32 janë të krishtenë, që i bjen 41%. Deri kryetari edhe sekretari i parlamentit qenë zgjedhë të krishtenë. Një harmoni e tillë e mbrendshme a thue vallë duket ndër të gjitha shtetet?

Shqypnija dishron me pasë një kohë paqë edhe qetsije, për me mujtë e me i kushtuëm të gjitha fuqitë e sajë për shvillimin ekonomik. Për me i mbërrijtë këtij qëllimi edhe me i vënë në vjeftje pasuritë e natyrshme të sajë, Shqypnija ka nevojë për bashkëpunimin miqsuer të fqijvet të sajë. Shqypnija nuk kërkon veç se një gjë, e kjo është për me mbyllë me ta marrëveshtje për dobën e përbashkme.

Shqyphtarët, ndër vjetët e fundshme kanë dhënë prova të dukshme mbi zotësinë e tyre në jetën politike. Midis pengimeve të pa-njehuna, pa miq edhe pa mbrojtës, pa një mbrojtje ushtrore, financjore e morale prej asnjë fuqije, Shqyphtarët e kanë organizuëm vendin e vet edhe i kanë dhënë popullit një qeveri edhe një administratë të tillë, që Shqypnija nuk e ka pasë nën asnjë sundim tjetër. Shqypnija gëzon një siguri qetsije të mbrendshme, sa shumë shtete të qytetnueme munden me i a pasë lakmë. Ata që e kanë shetitë Shqypnin ndër kohnat e fundshme, janë të gjithë dishmitarë mbi këto sende.

Shqypnis, çka i duhet sot më fort, është për me lënë, sikur ç' do vend tjetër, të lirë për me përparuëm rreth kufijve të sajë komtar.

Shqypnija ka treguëm mjaft se është e pjekun politikisht, e prandaj mundet me i u dhënë besim asajë. Tue i siguruëm me një vendim të drejtë, Shqypnis qetësin, Këshilli i Lidhjes së Komevet ka me i dhënë lehtësi Shqypnis për me u bërë një vegël e paqit edhe e përparimit ndër Ballkanët. Këshilli i Lidhjes së Komevet mundet me qenë i siguruëm, se Shqypnija nuk ka me i munguëm kësajë detyrë.

Por sa që kjo pleqnë e naltë ka me dhënë një vendim mbi çështjen gjallnore të zhbrazjes së kufijvet t'onë, na kujtojmë se çfaqim distancën e të gjithë popullit shqyphtar, tue i propoñuëm Lidhjes së Komevet me dërguëm në vend një komisjon. Ky komisjon kish me veshtruëm për me qënë në zbatim vendimin e Këshillit edhe për një herë kish me u lajmue mbi gjendjen e përgjithshme të sotshme në Shqypni.

Tue e njoftë drejtsin e çështjes s'onë, na me një besim të plotë po i a lëshojmë zgjidhjen e rasës s'onë ndër durr të Këshillit të Lidhjes së Komevet, edhe po e lusim për me bërë me nderuëm parimet e mbajtura ndër artikujt 11, 12, 18 e 15 të paktit të Lidhjes së Komevet. Sidomos na po marrim lirin për me kujtuëm të parin rresht të artikullit 15, me as të cillit, kur ka një ngatrrës midis misve të Lidhjes, mëson që vetëm një ndër ta t'a lajmojë Këshillin që ky të marrin të gjitha masat për me bërë një anketë edhe

nji studim të plotë. Na gjith për një heri po e rezervojmë të drejten, qi na është dhënë prej të 9 rresht të gjith atij artikulli, po të çfaqet nevoja, m' e përsëritë kërkesen t' onë përpara assemblesë s'ardhshme të Lidhjes së Komevet.

Për me i dhënë fund, na po shtojmë edhe po qindrojmë së thânuni, se asnji tubë komesh nuk ka të drejtë me e heqë atë drejtë qi na kemi sikur misë të Lidhjes së Komevet.

(Përkëthim nga frengishtja)

Hil Mosi.

R r o k u l l S h q y p n i s

Prefekt në Shkodër: Æsht pà kah-dit e nevojshem qi edhe Prefektura e Shkodrës efektiviisht të kishte Prefektin e vet e si thotë «Hylli i Dritës», të jët ky kushdo të jet, veç i zoti, atdhetar e demokrat. Ket nevojë përfaqsuë e kësaj Prefekturë i a diftune Qeveris qandrorë e cilla desht Zoti e kuptojë nevojën tue dergue me 18 të k. moji për të parin Prefekt atdhetar-in e njoftun Z. Xhafer Ypin. Presim shërbime të mdhaja, si rregullim e përmiresim n' administratë e qetsi e bindsi në popull.

Z. Prefekti kje pritë me gzim prej po pullit marë. Banda e Përlimtares prite e bashkë me popull përcuellne Z. e Tij deri në Prefekturë ku mbajti një ligjeratë të shkurtë, por me randsi.

Prefektit të rri bashkë me mirëseardhjen i urojmë punët të mbara e të jët i sigurtë se popullin në ç'do rasë është gadi me e perkrahë për të mirë t' atdheut.

* * *

Në Mirditë. — «Trahtorit bes s' i xëhet», thotë një fjalë e motshme.

Sikurse patëm lajmue në N. 3 të kësaj së përkohshme, ushtria komtare pat hye në Mirditë pà ndo' i kundërshtim kù pà ndo një vanesë populli i vendit dha besen e si mbas zakonit të fesë u betuen ndër kisha se do të rrishin urtë e besnikë ndaj atdhën e Qeverin. Por këta nuk i ndëjne besës së dhan-me e fillune me i kundërshtue ushtris komtare me pushkë.

N'anë kahë Luma edhe Halid Lleshi me një shumicë njerz t' organizuem me municijone të Serbit bânin një të mësyne, por ja behi me një herë ushtria komtare nen komandë të trimit të pa-lodhshem Z. Kapidan Brenk Jakut e këjo me një trim të pa-shoqe i dermoj mirë e i shpërdau kryekput. Sot n' operacion të Mirditës thohet se ushtar e vullndetar janë mà se 5.000 vetë. Operacioni është kahë bahet pà trajim, pse populli i vendit është bind, kahë e shër edhe gabimin qi bân.

Marka Gioni flitet se është në «zrend» se është në mëndim kahë shër se trahtija i mori terthuer. Marka Gioni shtymë e i mësuem prej

Jugosllavet mundohet me rrejtë boten, kinse kryengritjen e ngrehi për me pështue katolikët prej robnis së Turke.

Ka shkue koha e rrenave, pse e din edhe të gjithë bota se Shqypnija nuk sundohet më prej Turkut, por prej Shqyphtarve e prej Qeveris saj komtare pa ndryshim bese e feje. Paraveshi i Dibrës, i Koplikut e më në fund ky i Mirditës, anmiqt e jashtëm e trathatorët e mbrendshëm i ka bënë me kup-tue se Shqypitari mysliman e i kështenë i bashkuem si vllazen janë gadi të gjithë me derdhë gjakun e me u bënë flir për atdhë e Qeverinë e vet komtare.

Shqypitari me vepra i ka dëftue botën se do me kenë mik me gjithkënd, por zot shpijet në shpi të vet.

Në këto ditë do të nisët një komision i përbërë prej disa përfaqësuesve të krahinës së Shkodrës për Mirditë me qëllim që me i dhanë saka më parë fund levizjes së shkaktuar prej gishtit të huej.

Ndër pjesëtarë të këtij komisioni gjenden këto Zotni: Emzot Koleci, Ipeshkvi i Dioqezit të Zadrimës, Dom Zef Gjoni, zëvendës i Abatit të Mirditës, Dom Loro Caka, Ndoc Çoba, Filip Kraja, Shuk Serreqi, Ndreko Kici, Kolë Thaçi, Deputat i Shkodrës, Keli i Shan Dedës, Loro Suma e tjerë kryetarë të Malcinave.

Urojmë që misioni i tyre të ketë një rezultat të mirë e të marrin me bindë shkaktarët e kësaj levizje dampruse tue i sjellë në ndigjesë të Qeveris komtare.

* * *

Shoqni teatrore të hueja. Si patëm lajmue në numër tjetër të "Agimit" patëm ardhë këtu në Shkodër Shoqnia Teatrore Italjane e Ruse e këto për disa ditë rresht bënë disa tfaqtime në gjuhë të huej, por shkoj pak kush e kështu që për me rrnuë gjallë këne të shterngueme me hanger edhe parët që patën prur me vedi, prandej pa varesë kthyene pa dobë në vende të veta.

Tash arrijti edhe një shoqni tjetër Italjane e cila ka me dhanë tfaqtimet në sallë të kinos. Palë të shofim a do t'i ndjekin populli kshillet që kemi dhanë në N.3 të kësaj së përkohshme.

* * *

Manifestacion komtar - Telegrafat e Qeveris s' onë komtare zyrtarisht lajmuen popullin se Perfaqësues të Push-tedevë të mëdha të mbledhun në këto ditë në Paris i njoftne plotsisht kufijt Shqyptarë të shenjuem qysh me 1913 në Kongres të Londonit. Këto lajme të ngushllueshme u priten me gëzim të madh prej popullit marë, pse me ket vendim u siguruen ndera, gjallnimi e pamvarsija e tij e Shqypnis po i çilet një jetë e re në tme të përparimit e të qytetnimit. Manifestacioni që në ket rasë të paharrueshme u bë me 25 të k. me prej popullit të Shkodrës duel me të vete të madhnueshem.

Morën 5 mbas njesditet muzika e Perlitares e ajo e Shoqnis "Vllaznija" duelen nëpër rruga më të para

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

të qytetit për me grishë popullin në fushën Hasan Rizà. Në pak kohë të gjithë populli i përcjellun prej joneve të kandshme të muzikave trândi në vënd të shënuem ku kryetari i Përlimtares Z. Musa Juka mbajti një fjalë të bukur e plot me randsi. Mbas fjalës lexoi telegrafën që të gjithë krahina e Shkodrës po u drejtonte Pushtedeve të Mëdhâ Anglis, Francës e Italis për me u paraqitë miradijen e vet të paharrueshme e falnderimet e përzemerta për të përkrahun e drejtsi që kanë dëftue ndaj komin Shqyphtar. Mbrapa foli i Nd. At Gjergj Fishta, deputati i Shkodrës, i cilli, me elokuencë të vet të jashtëzakonshme dijtë me i paraqitë popullit fort bukur randsin e çasit, kundërshtimet, dredhët e të shpifunat e anmiquë t' onë m'atë të rrebtë e me i dëftue nevojën e madhe që k'atë komi me u bashkue tok për rreth të Qeveris së vet për me mkamë Shtetin e me e përparue. Populli mbet fort i kënaqun prej ligjiratës së tij.

Mbas ligjiratave populli, me muzika përpara, vojt në Prefekturë ku foli Prefekti Z. Xhafer Ypi.

Prej këndeje kryetari i Përlimtares me parsë e me popull shkuen tu Korcullë i Francës e tu përfaqësuesi i Italis për me u tfaqë evarin e falnderjet m'atë të singerta të krahinës së Shkodrës për ndiesitë bujare që kanë tregue Qeverit e tyne tue i dalë zot kufijve të Shtetit Shqyphtar. Mbas manifestacionit populli u shpërda.

* * *

Emnim. Muerme vesht se Z. Hasan Mandiqi ish sekretar Gjyqi në kohë të sundimit othoman është emnue kondoktor në Prefekturë të Shkodrës.

Sh. Ag. Drejtori e Pergjithshme e Punvet Botore duket se p'atë kërkuë bijografin e tij, ka dasht me dëftue një bujari me arkë të shtetit tue e emnue për njatë rrogë të permujshme. Në nuk na merr mendja se një sekretar gjyqi mund të jët kompetent për kondoktor!

* * *

Tiranë. - Osman Bali, tue përfitue prej faljes kthej në Tiranë e me një herë me një shumicë vullëndetarësh, k'atë shkue në Mirditë në ndihmë t' ushtrisë komtare.

* * *

Marrim prejë Tirane se u zgodh me zane të përbashkta si nenkryetar i Parlamentit i nderueshmi atdhetar Z. A. Gjergj Fishta Deputat i Shkodrës.

* * *

Fajtorët për politikë u falne. Na lajmojnë prej Tirane se Parlamenti vëndoj që të burgosunët për fajë politike të falëshin (birajet) si mos me pasë b'atë kurrgj'atë.

Parlamenti në pushim. Në rasë të festës së Bajramit, Kshilli i komit vëndoi një pushim për deri me 7 të mujt të Shtatorit.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MIRI BARLETI"
SHKODER (2018)

Deputet e Prefekturës s' onë për posë Z. Luigj Gurakuqit, kanë ardhë këtu. Mirë se na erdhne.

* * *

Kemi marrë vesht se Parlamenti ka vendue qi kryetarët e Zyreve mos të jenë vendas. Ket vendim Qeverija është kahë e ven në veprim.

* * *

Z. Haxhi Jusuf Ranka, Deputet i Durrsit, me një shumicë vullëndetarë u nis për Mirditë.

* * *

Nen kryesin e Z. Muharrem Ag Kazazit shkuen në Mirditë në ndihmë t' ushtrisë, kund një 300 vetë Shkodranë, Malsorë e katundarë.

* * *

Kryesin e komandes së operacionit të Mirditës e mori Gjeneral Z. Ali Kolonja.

* * *

Muerme vesht se Kapidan Z. Prenk Jaku u emnue major. Përgzohena me të për gradë si edhe shërbime të mdha qi padá po i sjellë Atdheut e komit. Në shëj mirënjoftësisjet i urojmë përparim e jetë sá malet.

* * *

Me 22 të k. m. urdhnoj në Shkodër Z. e Tij Koço Tasi Nenministër i P. të Mbrendshme, i ngarkuem për me organizue Prefekturën e Shkodrës.

Mirë se na erdhi.

* * *

Dy shoqnina të përbame prej Shkodranve, këtu në Shkodër kanë prû e ngrehë dy fabrika për me ba alkool prej së cilve njëna javen qi shkoj filloj veprimin.

Përgzohena me bashkëgjytetasit t'onë për ket iniciativë e u urojmë punë të marta e shkas nder incjative të reja.

* * *

U r i m

Ndër këto ditë u fejue Z. Rizà Fresku e u martue Z. Myrto H. Rexhepi, të dy shokë të Villaznis.

Të parit i urojmë fejesen e të dytit martesën.

Me 10 të k. m. u dá ksi shekullit në mâ të miren lule të jetës së vet

Shan Gurakuqi

mësues ndër shkollë fillore të qytetit të Shkoders.

Familjes së tij i urojmë prej Zotit forcë për ket dekl të shëmtëme.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Në këto ditë i Nderti Z. Gaspër Beltoja, Drejtori i Arsimit të Prefekturës së Shkodrës buer mbas një lëngatës së shpejtë

Kolecin

djalë e vetëm, shpresën e dashtnin më t' amël të zëmërs së vet.

Redakcioni i Agimit mërr pjesë të gjallë në dhimë që i rra me bartë.

Buletini i "Atdheut"

Qandra e Përgjith. e Federatës "Atdheu,,

Nr. i Pr. 80-I.

Vlonë, 2-VII-21.

Qandravet "Atdheu,,

I. — Federata "Atdheu" u formue për me shtue bashkimin e vllaznën ndërmjet njëni-tjetrit; bashkimi e vllaznija shtohet kurr antarët e Federatës të përpiqen me i a u lehtësue shokve të mjerë jetesën e me i a u bërë sà më të ambël. Federata është si një familje, e cilla do të kujdeset për të bift e saj; prandej jeni të porositun që të gjeni mënyrën se qysh t' ju vijni në ndihmë antarvet në ç' do pikpamje si në bulqsi, në tregti, etj.

II. — Për me luftue analfabetizmin, që është i përhapun kaq shumë në Shqipëri Kongresi për Bashkimin Komtarë e pa t'arsyeshme të vejë në statut të

vetin si një mjet për të kryemit e qëllimevet të veta *Arësimit*, i cili do të përhapet veç shkollavet të ditës edhe me shkolla nate, ku mund të marrin pjesë puntorë, që të lodhun prej mundit të ditës dishrojnë me lartsue mendjen e tyne me njoftime të nevojshme.

Qandra e Përgjithshme Ju porosinë ju Vllaznën të dashtun që këtyne lloj shkollavet t'epni atë rëndësi që meritojnë e të përpiqeni për t' i hapun kudo si ndër qandra ashtu edhe ndër dega. Këto shkolla të hapen sà më parë, pse prej tyne pret "ATDHEU" lartsim përparim.

Nxansat e këtyne shkollavet të dhen në dy katëgori: a) n'ata që mund të paguejnë; d) n' ata që gjinden në një gjendje financiare të keqe. Të parvet t' u mirret, n' është e mundun, ndonji pagesë muejore sà për të mbulue shpenzimet e vogla të shkollës e të dytvet t' u epet mësimi pa të holla.

Presim lajme sà më të shpejta mbi ket pikë

III. — Mbas § XX të Statutit, Qandrat kanë për detyrë me organizue dega të reja e me forcue të qendrës. Ket nje të Statutit i a u shtimë ndër mend tue ju porosinë që të shtoni antarët e qandravet sà të mundeni e të na lajmoni rregullisht mbi përparimin t' Uej.

IV. — Me 17 Korrik të këtij vjeti u formue në Gjirokastrë një Shoqni shumë e nevojshme që u emue "*Lidhja e Mesuesvet*". Këjo Shoqni ndër pikat e Statutit të saj përgjën gadi krejt me statutin t'onë. Prandej jeni të poro-

situn qi t' i ndihni kudo kësaj Lidhje e të bânî nji propagandë sà mâ të madhe për të formuen degët e saja, tue qenë se mbas nenit B I të Statutit të Lidhjes, ç' do antâr i saj do të iët edhe antâr i Federates s' onë. Kopjen e Statutit të Lidhjes do t' i a u dërgojmë sà mâ parë.

Për Kryetarin Drejtorin i Rivistës:

SEID KEMAL

Sekretari i Përgjithshëm:

KARL GURAKUQI.

Falnderje

Me zëmer të dërpтуeme po u falemi nderës gjithnjatyne miqve e zotnive qi paten mirsîn me përciellë në mâ të mramin pushim të dashtunin t' onë

Shanin

i cilli mbas nji lëngatës së papritun u shkëput prej kësaj jetë në mâ të miren kohë të djelmnis së vet.

Veçanrisht po u falemi nderës shokve e trupit arsimuer për dashtnî e nderime të posatshme qi diftuen ndaj trupi i shkretnuem i tij.

Shkodër, me 18 Gusht 1921.

Kolë Gurakuqi
e familja

Falnderje

Falnderjet mâ të përzemerta të gjith atyne Zojavet e Zotnivet qi mueren pjesë në rasë të vdekjes së djalit të vetëm, shka kje nji haxhar mizuer qi më derptoj zemren më nji mënyrë qi shkaktoj dhimben mâ të madhen qi kam provue në jetë të deritashme.

G. Beltoja

Falnderje

Krypi i Kuq Amerikan pat çilë këtu në shtëpi të Lord Paget-it nji shkollë higjene, ku, për posë të shndoshunit të sa smundjevet, u dha për nji kohë të gjatë ushqim e petka kund 250 fëmijvet të qytetit e t' emigrantavet të Koplikut, Kastratit, të Gucis etj. Me 1 Gusht këjo shkollë kje mbyllë e orendit e saja si banka, tryesa etj. më kjene falë per shkolla të Prefekturës së Shkodrës. Falnderjet mâ të perzemerta Kryqit të Kuq Amerikan për këto të mira të bame fëmijvet e shkollavet t' ona.

Drejtori i Arsimit të Shkodrës
G. BELTOJA

Orë e fundit.

Marrim vesht se Prof. Engéne Pitard prej Svicret albanofil i perme ndun, antar nderjet i Shoqnis Vllaznija kà urdhnuë, bashkë me zojen e vet, në Tiranë me qellim të vizitojë të gjith Shqipnî.

Nuk është nevoja me diftue se sà i kà ndihmue Z. e Tij çashtjes s' onë komtare; prandej edhe gytyeti i jonë është i detyruem me e tregue mirnjoh tsin e vet ndaj të, tuej i bâ nji të pritun të meritueshem në rasë t' ardhunit në Shkodrë.

* * *

Trazime të përgjakta në Jugosllavi.

Lajmohemi prej u hartave se në B. ligrad kan fillue me ndoli trazime të përgjakta ndërmjet partinave Karogjorgjoviq e Obrenovic. Mhohe në nji të ndeshun kjene vra e plagu nji shumsi njerzsh.

Në ket mes komunist mundohen të formojnë të tretet nderkomtare (terza internacionalë).

Grudja razhdon gjithnji.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARRIN BARILETI"
SHKODER (2018)

MARRIM E BOTOJMË.

Shkodër, me 13 Gusht 1921.

E Nderta Drejtori

Të keni mirësinë me e botue më të Ndertën Fletoren të Juej përgenjesh-trimin qi më poshtë vazhdon; përgenjeshtrim me të cillin dishroj me i dalë zot nderës s' ëme, asajë ndere, po tham, qi ndokush mundohet me e peqatun pa pasë në dorë kurrnji arsye.

Me nderime të veçanta.

Ndoc Çoba

PËRGJENJESHTRIM.

Masi u bënë shtimet mbi tarifen e alkolit e mbi tagrat doganore i u behne Ministris së Financavet, prej anes së Tregtarve, disa ankime, në the-mel të cillavet Këshilla Ministerjale vëndosi me i shlrue prej shtimeve të përmënduna ato gjëna qi mbas manifestave origjinale, u vërtetoshin se janë gjetë në udhtim në kohen e të çpallunit të ligjes së ré.

Mbas këtij vëndimi Ministrija e Financavet i dërgoj Krye-Drejtoris së Doganavet shkresen Nr. 1240-II me 18 në Majë 1920.

Mbas vëndimit të Këshillit Ministerjal Nr. 298 me 12 në ket muej, u lajmerojmë qi mos të ngarkohen me një tager doganuer më tepër se 12 ato gjëna qi gjinden ndër Magazina të Doganës edhe ato qi ndollen në udhtim mbas vërtetimit të manifestes origjinale, para se t' u çpallte urdëmi i shtesa-vet të tagrit.

Zav. i Min. të Financavet Min. i Arsimit

Sotir Peci d. v.

Tuj kë në se Zyrja doganore e Shkodrës lypte do shvillime mbi të prë-mit e vet në çeshtjen e alkolit, me shkresen Nr. 1570-I me 30 Gusht 1920 ju gjegj Ministrija e Financavet në ket mëndyrë:

«Në përgjegje të shkreses s' Uej Nr. 1022-VI : Për çeshtjen e alkolit të Zot. G. Darragiatit duhet të veproni në mëndyrë të vëndimit të Këshillit Ministerjal Nr. 298 me 12 të Majit të kësajë vjetë; vëndim i cilli ju kje ku-munikue me shkresen t' onë Nr. 1240-II me 18 në Majë 1920.»

Min. i Financavet: *N. Çoba d. v.*

Ne mrâm Ministrija e Financavet, me telegramin Nr. 4755 me 12-XI-1920, i dërgoj Zyres doganore të Shkodrës ket urdhun:

«Taksa depozitë qi i është marrë Tregtarve Serreqi e Darragiali t' i këthehet në themel të urdhnit t' onë Nr. 1240-II me 18-V-1920 stop. Përgjith-sisht të vëhet në veprim ky urdhun stop. Shkoqitje më të gjata vijojnë më poshtë.

Zav. i Min. Financavet Min. i T. Mb.

A. Zogu d. v.

Me çudie të madhe sod po marr vesht se, sidomos neper gytet të Ti-ranës, janë tue u përhapë do shpifje shumë të rëranda kundra mejet për çka i përket çeshtjes s' alkolit.

Kujtoj se me të naltë-diftuemet dokumenta zyrtare njaftojnë me i dhanë fund një herë e përgjithmonë shpifjeve të turpshme, pa pasë une nevojë me hi nder hollesira tjera, të cillat munda të kë në fuqin e mrapshtë me shkaktue anmiksina të damshme.

" A G I M I , ,

Pranon e boton ç' do artikull, qi ka të përpjekun me lavrim komtár e me propagandë komtare.

Artikujt dërgohen në Vlonë në drejtim të Prof. Karl Gurakuqit, Korespondenca, pajtime e ndrrime fletoresh e të përkohshmesh dërgohen nën drejtim; Ali Borshí Shkodër,

P A J T I M E :

NË SHQYPNÍ:

PERJASHTA:

Për 1 vjetë K. s. 10.

Për 1 vjetë K. s. 14.

Nji numër i veçantë: K. s. 1.

Për shokë të Shoqnis për 1 vjetë K. s. 8.

Nji koleksion i vjetit të parë bân K. 22. i vjetit të dytë 16. Numra të veçantë të vjetve të kaluem nuk shiten.

L A J M

Në barnatoren e Said Pepës në Parrucë rruga "Der-vish Beg,, Nr. 3. gjinden barne të treska me çmime t' arsyshme.

Dr. Abdullah

Në parrucë rruga Zorale

Viziton të smuet me kujdes, të vorfniit pá të holla.

DIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARTIN BARLETTI"
SHKODER (2018)